Arbetskompagnier
och
jernvägs-arbeten

af

C. A. Wetterbergh.

Stockholm.
W. F. Dalman.
1848.

Förord till den digitala utgåvan

Detta är Projekt Runebergs digitala faksimilutgåva av en broschyr med 15 sidor som militärläkaren Carl Anton Wetterbergh skrev 1848. Han är mer känd som skönlitterär författare under pseudonymen *Onkel Adam*, men detta är en av hans få socialpolitiska skrifter.

Författaren föreslår att ansvaret för arbetsmarknadspolitiken borde flyttas från kommunerna (socknarna och städerna) till staten, och att arbetslösa ska erbjudas arbete med rimlig betalning i bygget av järnvägar och annan infrastruktur. I stället för att föreslå statliga järnvägar, skulle statliga bemanningsföretag eller arbetskompanier inrättas, vars arbetskraft till låg ränta skulle säljas på avbetalning till järnvägsbolag och andra privata företag. Sveriges första järnväg, en privat bana mellan Örebro och Ervalla, öppnades 5 mars 1856. Det skedde utan de här föreslagna arbetskompanierna.

Broschyren digitaliserades i maj 2004. Det är en papperskopia av Kungliga bibliotekets exemplar som har scannats. Redan trycket är av dålig kvalitet och det blir inte bättre av kopieringen till papper. Förhoppningsvis går det ändå att läsa.

FÖRORD:

En hvar som gjort sig mödan att något studera verkliga förhållandet med fattigvården i Land och Stad och icke åtnöjer sig med att vrida och vända några statistiska siffror, kommer snart till den öfvertygelsen, att det finnes ingenting i verkligheten svårare eller snart sagt omöjligare än att, inom en kommun, förskaffa arbete åt de arbetslöse. Der det sker är det endast med, jemförelsevis till kommunens folkmängd, ofantliga uppoffringar. Dessa synas väl icke på tabellerna lika litet som de stora summor, som rent af slösas bort af den enskilta välgörenheten utan annan följd än fattigdomens ökande. Det är som en följd af denna öfvertygelse författaren på några vänners begäran i denna lilla skrift något tydligare utvecklat en idé som han förut endast i förbigående vidrört i en annan skrift. Det händer ibland att man gör misstag då man menar väl, men detta är dock lika ursäktligt som att göra intet derföre att man ingenting menar. Detta är det enda som kan ursäkta

FÖRFATTAREN.

Ideen om möjligheten för Staten, att på ett eller annat sätt, utan förlust, lätta den tyngd, som nu ensamt hvilar på kommunerna och som, genom den ojemna fördelningen, hvilken ligger i sakens natur, måste kännas ännu mera

hård, är något som länge varit insedt och behjertadt. Det tyckes som snart den tid vore inne då sjelfva omöjligheten att göra något, tvingar till ett försök att upphäfva den närvarande splittringen och den ohjelplige inkonseqvensen i hela vårt Fattigvårdssystem så länge det måste utföras inom små kommuner.

Det är nemligen en qvarlefva af den sorts filantropi, som trodde sig kunna ensamt genom så kallad *hjelp* upplyfta den fattige ur sin förnedring och sätta honom i paralel med statens bättre lottade medlemmar; med ett ord samma sorts behandling af saken, som ännu begagnas i klostren och som skapat lazaroner med tiggar-privilegier -- med ett ord en klosterfilantropi. Det är dock gifvit, att icke en menniska kan hålla sig oppe och gifva frukt, om hon ej genom egen kraft och eget arbete förmår frambringa den, lika litet som det är möjligt, att genom yttre värma frambringa ungdom hos ålderdomen i hvars ådror lifvets ström ej mera går med ungdomens kraft. Med ett ord utan arbete finnes ingen fattigvård utan endast fattigfabriker.

Den sönderdelning, som utmärker vår fattigvård och som utgör ett olyckligt privilegium för kommunnerna, att, {stängda från hvarandra, inklämda mellan hvarandra, hvar och en för sig, i denna fråga i krigstillstånd mot alla och i upplösningstillstånd inom sig sjelf,) som det heter försörja de fattige bäst de förmå, är något, som vid granskning visa sig göra all sammanhållning i fattigvården omöjlig.

Den Kongl. Författningen i detta ämne har i sjelfva ordställningen utmärkt svårigheterna, då den anbefaller Fattigvårdsstyrelsen att "söka" anskaffa arbete åt den arbetslöse fattige -- om saken varit möjlig hade det hetat "skall" och "bör" -- men nöd bryter lag redan innan den stiftas. Kommunerna *kunna* det icke och derföre skola de icke heller åläggas att göra det.

Denna splittring måste således förr eller sednare upphöra och kommunerna, hvar för sig liksom Staten inse, att bommarne måste öppnas oeh en större krets för arbetsförtjenst åt den fattige lemnas, om ej denna, på sann filantropisk grund fotade föreskrift för alltid skall stå som en önskan endast. Det tillhör Staten, (som, hvilka spekulationer man än må göra sig öfver detta begrepp, dock är till för sina medlemmars skull, emedan den ej kan finnas utan dem,) att på samma grund som den genom en statsbank sökt att ställa egendomen, penningen under publika garantier och i skydd för den enskilta nycken och den enskilta spekulationen, den också bör taga under sitt skydd, den makt som skapar penningen, som uppbär och förräntar honom -- med ett ord *arbetet*. Staten har en Bank med dess silfverfond, som garanterar penningens värde, Staten bör äfven ega en bank med en arbetsfond som garanterar arbetets värde.

Detta kan (efter vår närvarande ståndpunkt) ske endast derigenom att Staten utsträcker och vidgar spheren för arbtetet och garanterar den lön det förtjenar. Då nöden trycker folket och den enskilta vinningslystnaden begagnar denna nöd, för att i det yttersta nedtrycka arbetets lön, då bör *Staten* dock försvara den talrikaste af den arbetande klassen och garantera den både arbete och tillräcklig inkomst för att kunna lefva, ty lika litet som hvarje liten kommun kan upprätta ett eget myntsystem, som ej är gällande utom kommunen, lika litet kan den garantera arbetets värde, då arbetsförtjänsten är stängd inom dess trånga gränsor.

Man har ofta uppfattat denna idée; men aldrig kunnat lösslita sig från den tanken, att Staten i detta fall alltid skulle ha publika arbeten att erbjuda; detta gör saken svår, ofta omöjlig; ty statens medlemmar åsämjas ej nog om behofvet af ett publikt arbete, att dessa kunna få någon synnerlig utsträckning och allraminst den ihållighet som behöfs. De publika arbetena äro således mera temporära och förbigående. En helt annan sak är, om Staten genom sin makt väcker den enskilta spekulations-andan till lif och bryter en öppning genom hvilken den tränger fram. Man kan vara säker att huru litet spelrum den enskilte industrien och spekulationen får, skär den snart ut sig sjelf en strömfåra der den kan framgå.

I en skrift **[1]** som utkom förliden vår yttrades idéen om upprättande af arbets-kompagnier hvilkas ändamål skulle vara, att lemna arbete åt arbetslösheten, den måtte uppkommit af verklig arbetsbrist eller brist på arbetslust.

Jag anser mig här böra göra en anmärkning som torde vara behöflig, nemligen den: att Staten vid aflöningen af dessa arbets-kompagnier, om den vill hvad den bör vilja, se ett godt resultat, bör garantera icke allenast sjelfva arbets-kompagniet en bestämd och tillräcklig aflöning utan äfven och just derigenom, garantera hvarje arbetare en skälig lön för sin möda:

Aflöningen bör således alldeles icke *nedtryckas* till det lägsta, utan alltid motsvara en viss qvantitet säd efter medelpris, och allraminst bör Staten gå före med exemplet af, att den ej sjelf begriper arbetets värde, eller kan uppfatta arbetets ära. Det är klart att om Staten, oföränderlig i sina principer, alltid lönar arbetet lika, nöden må stiga eller falla, måste också andra, om de ej vilja att *deras* arbetare må bli Statens, gifva lika mycket. Detta är det sätt på hvilket Statera utan att gå någon annans rätt för nära än prejeriets, kan uppehålla arbetaren och hindra honom att som fattighjon eller brottsling brandskatta sambältet.

Arbets-kompagnierna borde inrättas efter lokala förhållanden länsvis eller distriktsvis och förses med befäl, som egde kunskaper och praktisk blick i frågan om alla sådane arbeten, som skulle af arbets-kompagnierne förrättas.

Dessa arbeten blefve naturligtvis, (när en sådan fattigvård endast kunde afse den stora massan af arbetsklassen) väganläggningar, kanalgräfning, öfversilning af ängar, brobyggnader, dikning, rothuggning och rödjning m. m. eller alla sådane arbeten som behöfvas för lättade kommunikationer och länets odling.

Vi skola tillse huru stor aflöningen nu borde vara för att derefter göra vår lilla enkla kalkyl.

Arbetaren har vanligen om sommaren 32 sk. och vintren 24 sk. rgs. -- Man kan således anse, att han under hela året har eller bör ha 19 sk. banko pr dag. Dessa 19 sk. garanterade honom Staten ehvad han arbetade för dess eller för enskilt räkning; men då arbetaren, då han ej går i statens arbete, håller sig mat, kläder och boning, så måste ban äfven göra det nu. Staten ger honom således pr dag

Föda:

Sofvel och 2 skålp. bröd (beräkn. gjord efter Fångvårdens så mycket omtalade utspisningsstat som dock ej har mer än 1 1/3 skålp. bröd)

8 sk.

6 rst.

Beklädnaden : **[2]**

Värderingen för sommaren och vinterbeklädnad **[3]** gjord efter fångvårdens beklädnadsstat pr dag ...

3 --

6 --

Inqvarterings-penningar ...

1 --

-- --

Summa banko

13 --

-- --

Karlen hade således för hvarje dag en besparad arbetsförtjenst af omkring 6 sk. banko, hvilka om han var ogift eller egde familj som sjelf försörjde sig, insattes i Sparbank för hans räkning till dess han afgick från kompagniet. Var han deremot gift och hans hemmavarande familj åtnjöt fattigdel, skulle besparingen månatligen öfversändas till kommunens fattigvårdsstyrelse, som skulle använda dessa medel till familjens underhåll.

Deraf följde naturligt, att de kommuner, som förut måst underhålla en familj, hvars husfader antingen icke arbetade eller förstörde sin arbetsförtjenst, kunde förmå honom att sjelf bidraga till deras underhåll genom sitt arbete vid kompagniet, i stället att nu ej vara i stånd att förskaffa honom arbete.

Vi se således att arbetaren, utan att Staten betalde öfverdrifven arbetslön, dock egde en besparad arbetsförtjenst, som under närvarande omständigheter vanligen ej bibehålles.

Kompagnierna skulle så väl till anseendet som aflöningen vara delade i två klasser eller också kunde dessa utgöra första och andra klassen i samma kompagni. Den första klassen skulle utgöras af frivilliga arbetare, som i brist af förtjenst för sitt och de sinas uppehälle antoge tjenst vid kompagniet, med för närvarande i medeltal 19 sk. bko i dagtraktamente, d. v. s 32 sk. rgs om sommarn och 24 sk. om vintern; den andra klassen voro tvungne arbetare, eller sådane, som på kommunens begäran för lättja, sysslolöshet och andra fel, blifvit insände till kompagniet, med 16 sk. bko dagtraktamente, eller lika hela året.

Mot detta tvångsarbete kan man här invända att just statens inblandning i folkets ekonomi skapat våra skaror af fattiga och brottslingar, och att således detta just är ett upplifvande af denna princip. Det är, om man betänker saken, ändå tvertom. Staten har förut *på förhand* velat taga folkets ekonomi under sitt skydd och således i alla riktningar hindrat dess utveckling, liksom den på förhand trott sig kunna bestämma af hvad eller genom hvilka hjelpmedel en menniska kunde lefva; detta har skapat olyckor. Deremot kan det aldrig skapa olyckor, att, då en person som tiggare faller samhället till last eller genom sin lättja låter sin familj komma in på fattigvården, tvinga honom att arbeta för sitt och de sinas uppehälle. Att falla fattigvården till last, då man kan arbeta och endast af slarf eller lättja underlåter det, är ett brott, i samma ögonblick det ej ursäktas af en tvungen arbetslöshet.

Deremot skulle ej straffade brottslingar intagas i någon underafdelning af ett sådant kompagni, utan användas vid kronoarbets-korpsen, som borde ega ett tillflykts-kompagni, der afskedade kronoarbetskarlar kunde ingå frivilligt. Förr än detta sker, motsvarar denna inrättning ej sitt ändamål så som den borde

Det skulle likväl vara möjligt att genom flit och anständigt uppförande förflyttas från andra klassen till den första; hvarom särskilda föreskrifter borde finnas.

Arbetskompagniet skulle ej ega någon uniform utan vanliga arbetskläder, och sina egna, om dessa voro i det skick att de kunde nyttjas; behöfde åter karlen en eller alla beklädnads-persedlarne, så blefve afdraget, då han tjenstgjorde ett år (de icke frivillige skulle alla ingå på minst ett år), som förut är sagdt, för hela beklädnaden 3 sk. 6 rst. om dagen och i proportion mindre för vissa persedlar deraf.

Allt hvad Staten således i detta fall gjorde, vore att arbetsmanskapet fick köpa sig nödiga kläder och betala genom arbete.

En hvar, som anmälde sig till arbete borde medföra prestbevis om frejd &c. samt huruvida han hemma egde familj, som låg fattigvården till last. En hvar arbetsför person borde antagas.

Vore han deremot oduglig till arbete, skulle han af kompagnichefen derom erhålla betyg, för att förevisa Fattigvårdsstyrelsen i sin kommun, och som vore honom också ett bevis på, att ban förgäfves sökt arbete. Detta förekom, att lättjefulla tiggare kunde förebära arbetslöshet som orsak till sitt betryck. De skulle alltid vara försedda med bevis derom, i fall uppgiften vore sann.

Födoämnena skulle på entreprenad uppköpas till leverans å de orter der kompagniet under året hade eller finge

sina arbetsstationer och matlagningen verkställdes, som vanligt vid trupp, af de minst arbetsskicklige.

Ungefär så kunde arbetskompagnierne inrättas, och det återstår således blott frågan: hvar få alla dessa menniskor arbete?

Man gör vanligen ett par invändningar, som låta alldeles förskräckligt grundliga, men som till all lycka ej äro det. Desse låta så: "I vårt fattiga land ega vi hvarken arbetstillfällen eller kapitalet." Arbetstillfällen sakna vi Gudi lof icke, så länge ännu våra vägar klättra öfver bergspetsar i stället att gå på släta fältet, så länge vi ej ega en enda tillstymmelse till jernväg annat än på papperet, så länge ej våra talrika vattendrag förenas med ett nät af kanaler, så länge vi måste åka på halfruttna trädbroar i stället för solida stenbroar, så länge milslånga, odlingsbara myror skicka ut frost öfver landet i stället att gifva afkastning. Listan kunde bli oändlig, men jag har endast velat påminna om en mängd arbeten, af hvilka något behöfves på hvarenda fjerdingsväg af vårt arbetslösa fosterland.

Kapitaler finnas, efter all anledning, så länge räntan är i sjunkande, ett tydligt bevis att vi på produktiva arbeten kunde använda temligen mycket; ty då räntan faller bevisar det ej annat, än att man ej behöfver penningarne, och att man ej behöfver dem beror derpå, att man ej förstår använda dem på arbeten som kunde betala räntan, eller så kallade produktiva arbeten. Emedlertid ha vi en hel mängd Privatbanker, och se, så snart spekulationen får en skymt af frihet och ljus, kapitaler nog: t. ex. till vår enskilda ångbåtsflotta, som lär vara den största i verlden, proportionelt mot folkmängden,

Men äfven förutsatt att ej individerna egde nog kapitalstyrka, så ligger det likväl hos hela folket en sådan, som borde uppmanas till verksamhet i stället att förqväfvas. Det är just för att framkalla och skapa kapitaler Staten bör uppträda och på allt sätt. gynna landets odling, som åter går af sig sjelf om lättade kommunikationer öka varornas värde, i det de utsträcka afsättningskretsen och förminska transportkostraderne. Det är nemligen klart, att man dåligt sköter sin åker, om man ej kan afsätta öfverskottet; men att man gör det väl, om man ser sig i stånd att vinna derpå, derföre, att om grannarne icke behöfva det, så finnes det provinser som betalar det väl. Staten bör således öppna möjligheter för spekulations-andan att företaga arbeten, som eljest icke, eller högst långsamt, komma i verket, och att Staten dermed förenade den förmånen att förskaffa arbete åt de arbetslöse och framtidstanke hos de framtidslöse.

Detta kunde ske om Staten, mot låg ränta**[4]** och amortering, lemna lån till större och mindre företag:

Lånet lemnades aldrig kontant, utan endast som arbete, hvilket på statens bekostnad verkställdes af ett eller flera arbetskompanier.

Den som önskade arbetet behöfde då endast låta en af kompagniernas befälhafvare, som skulle ega kunskaper i alla de ämnen, som kunde komma i fråga, taga vägen, myran eller hvad annat som helst i ögonsigte och uppgöra ett ungefärligt kostnadsförslag, för hvilken summa den, som påkallade arbetskompagniets biträde, skulle skaffa borgen. Sedan detta skett inställde sig kompagniet och verkställde arbetet, som på vanligt sätt utsynades och betaldes med en skuldsedel på kostoadsbeloppet för de använda dagsverkena, hvilket sedan, i likhet med andra amortissements-lån betalades med t. ex. 4 procent, af hvilka 2 ränta och 2 på kapitalet.

Vid dessa transaktioner behöfde man ingen af alla de otaliga kontroller och syner af alla slag som som nu, utan att synnerligen hjelpa, användas för att förekomma försnillning af statens medel. Det låg nemligen icke någon retelse uti, att gifva skuldsedel på mera arbete än man fått, och på mindre kunde ej gerna ske, då kompagniets dagliga arbetsstyrka måste vara officielt känd i och för aflöningen. Om man ville antaga två orimligheier, nemligen, att både kompagnichefen och den som lät arbeta, ville bedraga, så voro deras interesse i alla fall alldeles motsatta. Chefen skulle naturligtvis vilja ha mindre folk än förslaget, permittera, o. s. v., och sjelf draga aflöningen; men den andre ville lika naturligt ha mera dagsverken än som syntes, hvilket åter blef omöjligt.

Det kunde således ej bli fråga om att bedraga staten; något, som vid alla dylika företag, genomilar hvarje rätt-

trogen med en panisk frukten. Det svåraste vore, att under vanliga omständigheter och innan spekulations-andan åtminstone vaknat, få sysselsättning för vintern.

Det finnes visserligen arbeten som kunna fortsättas äfven då; t. tx. Jernvägsarbeten och pålning under vatten; men detta kan ej alltid beräknas. Deremot kan stenhuggningsarbeten för vägar, broar etc. huggning af makadamiseringsgrus o, d. med ett ord förberedandet af sommararbetena fullgöras om vintern. Man reser knappt en fjerdingsväg utan att färdas öfver en ström eller mindre bro, vanligen af träd, ett arbete som beständigt fordrar reparationer och som håller högst trettio år, således ej en mansålder. Då lån mot ofvannämnde villkor lemnades, är det temligen troligt att hvarje kommun eller enskild, som vore skyldig hålla bro, hellre toge ett sådant lån och lät bygga den af sten, än att på egen risico bygga den af träd för att sedan beständigt få lappa och laga.

Denna för våra kommunikationer så gagneliga, solida byggnadsart skulle om företaget vore af större vigt äfven kunna uppmuntras genom bropenningar. Det är något besvärligt, men man har dock ett arbete som trottsar sekler för det lilla obehaget att i tio, tjugo år betala en slant vid bomen.

Den svåraste anmärkningen vid ett dylikt förslag är verkligen den, att företaget bestämt i början skulle gå med förlust å statens sida. Med den brist på förtagsamhet, som en lång trångboddhet och ett evinnerligt trassel i den ekonomiska lagstiftningen gjort till vår andra natur, med den trötthet som alla dessa restrictioner och kontroller, som staten alltid trott sig behöfva, lemnat åt hvarje sinne och med den lagstadgade splittrigen som ännu finnes mellan klasser, så väl som kommuner vore det verkligen svårt att i början förskaffa arbete om ej något som staten sjelf verkställer t. ex en och annan väg- eller kanalbyggnad m. m.

Spekulationsandan har dock i en ny rigtning sökt genomtränga nationen och har också vunnit bifall och deltagande af många bland den upplystare delen af folket, som inse den omätliga nationalvinsten af lättade kommunicationer. Jag har redan antydt detta i sjelfva titteln, "Arbets-kompagnier och Jernvägar." Jernvägsfrågan har väckt lifliga sympatier inom landet, det vore måhända tid att just nu söka tillvägabringa Arbets-corpser der de arbetslösa kunde få arbete och de ovilliga, af sitt eget och sin kommuns intresse nödgas dertill. Hela ideen är förut utvecklad och det återstår blott att specielt använda den på Jernvägsföretaget.

Jernvägsarbetet är nemligen af den natur att det kan verkställas hela året; det sysselsätter en stor mängd folk, som under arbetet lär sig en mängd ämnen, som sedan kunna användas vid andra företag; det är således ganska passande till en begynnelse. Sedan det en gång börjat och man ser att det går an, sprider och utvecklar sig ideen af sig sjelf, bättre än den som förut uppfattat den, på förhand kan eller vågar bestämma.

Arbetet är vid en sådan anläggning en af största vigt; om staten (förutsatt att Jernvägsbolaget ville det) lemnade Amorterings-lån i arbete genom arbets-kompagnier på sätt förut är sagdt och Bolaget skaffade säkerhet för det belopp, som motsvarar värdet af den använda styrkans arbete och återbetalande lånet samt lemnade staten full rättighet att sedan jernvägen var färdig antingen låta betala lånet och att efter dåvarande pris inlösa aktier för hela eller en del af beloppet och dymedelst ingå i den förmodade vinsten, synes det klart att statjen kunde vinna; men ej gerna förlora.

Det som vunnes vore

(a) Att de arbetslöse finge arbete som lemnade dem besparingar, att de således finge utsigt till en framtid och ej, som hittills varit fallet, i massa falla fattig- och fångvård till last,

(b) Att tvärtom denna massa finge lära sig arbeta och vana att bedöma lokaler och verkställa åtgärder, som ofta äro nödvändiga vid landtbruket. Om vi forska något, skola vi finna huru oändligt mycket det manskap, som arbetade vid Götha kanal lärde sig som de srdan spridt i sina hemorter och som nu fortgår som en traditionel kunskap,

(c) Den moraliska och sedliga beror ytterst på flit och Gudsfruktan, beggedera borde strängt påbjudas -- menniskan blir ofta dygdig blott af vana.

(d) Finge man se en jernväg och om den kan bära kostnaderne eller icke; utan försök stå vi evigt på samma punkt och försöket sker, mot eller med, ty det måste ske, om vi ej i ett ögonblick kunna utesluta oss ur Europa och flytta in i hjertat af China.

Vi minnas ännu det förskräckliga skrän, som ljudade från alla landets hörn när vår vördnadsvärde Owen byggt ångfartyget Upsala och man för första gången såg den kurjösa machinen plaska i Mälaren; "det kunde ej bära sig"; "hvarken till och från Upsala fanns något annat att transportera än på sin höjd en ångbåt full med studenter och en derifrån". Huru har den omöjligheten, den befängda beräkningen slagit ut? Vid Riddarholmshamnen få vi ett svar, som vi alla nu finna ganska naturligt, men som för trettio år sedan var en galenskap,

Det är nu än möjligt att det går sammaledes med jernvägarne!

Förut är sagt att manskapet under ett jernvägsarbete får en viss praktisk blick för åtskilliga arbeten, som behöfves i och för landtbruket, men något som är vigtigare är, att en mängd andra personer under detta arbete uppöfva sig i de kunskapsarter som behöfvas for ett så maktpåliggande och komplikeradt arbete som en jernbana: afvägningar, pålningar, byggnad i alla slags jordmån, afdikningar, med ett ord allt sådant som behöfver öfverallt der arhete i den vanliga bemärkelsen kommer i fråga. Detta är af stor vigt vid fortsättningen af arbetskompagniernas verksamhet då det funnes personer dugliga att leda de arbeten som kunde komma i fråga.

Här är ej stället utveckla det omätliga inflytande ett så hastigt kommunikationsmedel som Jernvägar utöfva på näringsfliten och produktionen inom ett land; säkert är likväl att Staten endast genom de nya industriföretag, som blifver en följd af allt mera lättade kommunikationer måste vinna i direkta inkomster, om den äfven icke vill eller kan beräkna den ökade nationalvälmågan och den stigande kulturen för något.

I den menskliga kulturens gång finnes intet afbrott, det beror blott på att den också går fram med rättvisa, i annat fall bär den ej endast välsignelse, utan den åtföljes af pauperismen och brottets förbannelser; det är tid att civilisationen icke blott stiger sjelf utan äfven erkänner arbetet, ger detta sin lön och sin ära; det är derföre vi böra fordra "Arbete åt den arbetslöse och en framtid åt den framtidslöse."

---

[1] *) Fattigvården af Onkel Adam, Stockholm 1847.

[2] *) Det är klart att om karlen har egna brukbara kläder, ingå dessa 3 sk. 6 rst i hans egen sparkassa.

[3] **) Dessa kläder äro: Mössa af grått Wadmal; Jacka af d:o med skinn; Byxor af d:o med skinn; en Kavaj af d:o; en Halsduk; 2 par Buldanbyxor; 1 Långtröja af do; 2 Skjortor af d:o; 2 par Ullstrumpor; 1 par holkar; 1 par skor af läder; 1 par halfsulor; 2 par trädbottnade arbetsskor. Underhåll, lagning, etc. inbegripna. Anskaffnings-kostnadens summa 26 Rdr 23 sk.

[4] *) Det är i sanning bättre, att genom så kallad låg ränta befordra allmänt nyttiga andamål än att hålla på kapitalet så länge till dess ingen vill ge ens någon ränta derpå.